

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belkőzp-utca 33. szám.

HIRDETÉSI DIJAK:

Egy ☐ centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Reklam sora: 1 frt. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilvántartó czikkak:

garmand sora után 20 kr. fizetendő.

ELLENZÉK

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

SZERKESZTŐI IRODA

Belmagyar-utca 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DÍJA:

gész évre 16 frt. vagy 32 korona. Negyed évre 4 frt. vagy 8 korona.
félre 8 frt. „ 16 korona. 1 hóra 1 frt 50 kr. vagy 3 korona.

Egyes szám ára 5 kr. vagy 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adának vissza.

Ostromállapot?

Taaffe gróf az osztrák miniszterelnök, hogy a központi hatalomra nézve veszedelmessé váló turbulens elemet — az ifjú csehek megfékezése, csehország egy részét ostromállapotba helyezte. Ennek az állapotnak egyik megőrző része a sajtó megrendszabályozása, vagyis a cenzúra behozatala. Ugy látszik a mi kormányunk is megirigyelte a Taaffe gróf dicsőségét és bár már más okok miatt és más körülmények között, de amolyan ostromállapot felét akar Magyarországon megvalósítani.

Itt ugyan nem az az eset forog, hogy valamelyik kisebb nemzetiség a központi hatalomra nézve veszedelmessé kezdene válni és e törekvések elfojtása céljából határozni magát a kormány erősebb s egyáltalán erőszakosabb fellépésre — mind az által kezdünk itt is csehül állani.

A parlamentben ugyanis oly élessé jutottak a pártviszonyok, hogy a legzömelyesebb parlamenti harcokra van kilátás.

Az eset különben, mely némileg hasonlít a csehországi állapotokhoz — az a mely a Pesti Napló szerkesztőjének helyiségében a közel napokban előfordult, s a mely nem csak politikai, hanem társadalmi körökben is méltó visszataszítást keltett.

A „Pesti Napló” valami titkos táviratokat közölt, a melyek állítólag meg nem engedett módon kerültek az illető lap szerkesztőség birtokába.

Ugy látszik, a táviratok kényelmetlenül érintettek a földművelésügyi miniszteriumot, s ez a helyett, hogy a törvény rendes útján indult volna meg, elővett egy törvényszéki bírót és egy rendőri közeget s az illető lap szerkesztőség helyiségében házmotázást tartatott, mely pedig oly törvénytelen módon a mely méltán háboríthatta fel nem csak az érdekelt szerkesztőséget, hanem a közvéleményt is.

Tudva van az is, hogy a házmotázás épen a lap szerkesztés idejében hajtattott végre, s a lap ama számában melyet akkor szerkesztettek csak is olyan közlemények vétekkel fel, a melyek az ügyész és vizsgálóbíró cenzuráján mentek át.

Hát ugy a házmotázás erőszakos és szabályellenes módon való végrehajtása és a lap közlemények cenzúra alá vétele egyformán magánviselési hatalmi tulkapás és önkény bélyegét.

A házmotázás keresztyénviteléhez még találhatunk ugyan erőszakos indokokat, de már a cenzúra alkalmazása az egyenes megsértése a törvényeknek és a sajtószabadságnak.

Szerintünk ez nem egyéb, mint utánzata Taaffe gróf osztrák miniszterelnök találmányának a tényleges ostromállapotnak.

Már most önként előáll az a kérdés: Szüksége volt-e az amugy is tekintélyvesztett Wekerle kormánynak arra, hogy eddigi baklöréseit még ezzel az önkényes cselekedettel is tetézzék, s a nemzet közvéleményében még azt a kis kapcsolatot is megszüntesse, a mely eddig a nemzet egy része és a Wekerle-kormány között fennállott.

Szüksége volt-e Wekerlének még arra is, hogy parlamenti vereségei mellett, még törvényellenességekre is vemedjenek s a nemzetben megfojtassa azt a hitet, hogy ez a kabinet a nemzeti érdekek oltalmazásában tovább akar menni, mint a megelőző kormányok?

Ebben az osztrák mintára berendezett ostromállapotban és törvénysértésben a Wekerle-kabinet végnapjainak gyászindulója zendül meg.

A mely törvény tiprással akarja a hatalom élni tartani magát, az megéri arra, hogy hitelét teljesen elveszítse s mint ilyenre, csak egy sors várhat, az a mi lejáratja Tisza Kálmánt és Szapáry Gyulát.

Az ut már nyitva van s ez az ostromállapot magában foglalja a kényszerű vég minden elemét.

Politikai hírek.

A király és a zsinati törvények. Az evangélikus ref. egyház zsinati törvények már leérkeztek a királytól Kun Bertalan püspökhöz. Gróf Csáky Albin miniszter átiratban értesítette a püspököt, hogy a király nem szentesítette a törvényeket, mert több hiba van bennök, melyet ki kell javítani. A miniszteri átirat szerint különösen az egyházszervezeti és az iskolai törvényeken kell változtatni s ezért újabb zsinat tartása válik szükségessé. Kun püspök az újabb zsinatot, mint értesülünk, a novemberi konvent után fogja egybehívni.

Osztrák törvény hatása Magyarországon. Az osztrák új választási törvényjavaslat egy vezérő magyar államférfiúnak a Berl. Tagebl. budapesti tudósítója előtt tett nyilatkozata szerint eshetileg Magyarországra is vissza fog hatni. Megeshetik, hogy az új választási törvény nagy horderevvel fog birni Ausztria-Magyarország külső és belső viszonyaira, s hogy Magyarországon a personalunióra cselező törekvéseket eldöntő módon megerősíti.

A polgári házasság.

Budapestről arról értesítenek, ottani politikai, s legkivált parlamenti körökben és a képviselőházban, a hol a közoktatásügyi bizottság folytatta tanácskozásait, tegnap délután azt beszélték, hogy a házassági jogról szóló törvényjavaslat Wekerle Sándor miniszterelnökhöz a vasárnap folyamán visszaérkezett, még pedig a király előzetes jóváhagyásával.

Noha gróf Csáky Albin kultuszminiszter ma délelőtt többek előtt ugy nyilatkozott, hogy nemcsak mint miniszter, de mint férfiú is kijelenti, hogy a javaslat vizsgálata semmit se tud, a hirt mégis a legkomolyabb formában kolportálták, azzal a hozzátevéssel, hogy gondoskodás történt az udvar részéről, hogy a javaslat elfogadását a főrendiházban biztosítsák.

A főrendiház a javaslatot el fogja fogadni s az ellenzék nem csinál a javaslat ellen opposíciót. Gróf Zichy Nándor legutóbbi bécsi utja is állítog ezzel a megoldással van összefüggésben.

Mindezek a hírek, melyeket a kormányparti körökben is a leghatározottabban terjesztenek, utólagos bizonyítékai a többszörsen megczáfolt kompromisszum hírének, mert a főrendiház hozzájárulása csakis ezen az alapon képzelhető el.

A monogrammos gróf.

Tisza Lajos gróf vasárnap beszámoló beszédet mondott Szeged városában. Megvédte mindenkélt a koronát — nem tudni kivel szemben.

Folytatja a kormány által kezdeményezett inszinnuációkat Apponyiék ellen. Az „dres frázisokat” és „meddő ígéreteket” így variálta: „meddő elvi viták.”

Kisfűtötte, hogy a törvényhozás hazafias működését csak Apponyi gátolja.

Konstatálja, hogy a közhadsereg elkedvetlenítik az apró tüzérségek.

Kilátásba helyezte, hogy a valuta öt év alatt talán rendezhető lesz.

A ki pedig vele nem egy álláspontot helyezkedik, annak odakiáltja, hogy a Finis Poloniae ugyszí módosítható: Finis Hungariae...

Hogy minő nyakatekert és és semmit mondható okoskodásokból fűzte össze a beszédjét, rövidre fogva adjuk azt a részt, mely-

ben az egyházpolitikai reformokról emlékezik meg.

E nemü nyilatkozatai a következők:

Tény az, hogy az egyház és állam közötti egyetértés, mely ép ugy, mint az egyes felekezetek közötti is, mondhatni, félszázad óta háborítlanul fennállott, egyes titéletlenek tulsása és a helyzetnek általuk téves megítéléséből eredő akcióba lépése következtében, sajnos, az utóbbi években megváltozott. Ez aztán halmazát tolta előtérbe oly kérdéseknek, melyek e nélkül még évek során át pihenhetek volna, de a melyek ha egyszer napirendre kerültek, megoldatlan több félre nem tolhatók.

Az állam tekintélye megköveteli, hogy törvényei minden állampolgár által megtartassanak, illetve hatáskörében általa végrehajtsanak, a méltányosság és az észélyesség másfelől megkövetelik, hogy a törvények egyik felekezet egyházi közegeitől se kívánjanak oly teljesítményeket, melyeket az illetők újabb időben hitelveik szerint egyházi állásukkal összeegyeztethetnek tartanak.

A hogy ma a viszonyok fejlődtek, a fennálló törvények keretében ezen két követelmény együtt nem teljesíthető. Az egyiknek teljesítése kizárná a másikat.

Nincs tehát más megoldás, mint a fennálló törvények részleges módosításával törvényhozásilag újabb intézkedni és pedig úgy, hogy az állam saját közegei által végtesse (Zajos helyeslés.) mindazon funkciókat, a melyek a család jog szempontjából reá nézve fontosak, teljesen a vallásfelekezetekre hagyva, hogy azt, a mit ők hitvallásuk álláspontjáról hitekre nézve szükségesnek, sőt kötelezőnek tartanak, egyházi közegeik által háborítlanul teljesítsék. (Helyeslés.)

A budapesti löversenyek.

Saját tudósítónktól.

Budapest, okt. 16.

Tegnap népesült meg ez évben utoljára a városligetbe a gyep. A versenyter minden helyén ezer meg ezer ember tolongott s várta az érdekes futamokat.

Az utolsó nap nagy díja a Szent-László-díj 20.000 frtja volt, melyért kétféle lovak egy szép csoportja versengett. A verseny lefolyása nem okozott semmi különös meglepetést; úgy a hogy papirosos kiszámítva volt az eddigi formák alapján elsőnek Péchy Andor „Adonis”-ja, másodiknak Blaskovich Ernő „Gyöngyér”-je, harmadiknak „Algebra”-je.

A többi versenyekre alig figyelt a publikum s fél hat óra tájban trült meg a versenyter. Féltszertem nem lesz rajta verseny.

A versenyeredmények ezek:

I. Kétfévesek eladó-versenye. 1000 frt. 950 m. Első lett Degenfeld Imre. „Fecske”-je. Tot.: 5: 32. Helyre: 55: 83 és 93.

II. Handicap. 1000 frt. 950 m. Első gróf Wenheim Dénes „Appetit”-je. Tot.: 5: 30. Helyre: 25: 130 és 114.

III. Szent László-díj. 16.000 frt az elsőnek, 3000 a második 1000 a harmadiknak.

hol van? mit csinál? Hogy nekik azt kelljen válaszolni: a fiam asztalos! A fiam kereskedő! Félnék attól az időtől, midőn az iparosfiú elvesz egy magához illő, tisztességes, egyszerű leányt s ezt is be kell mutatni: a menyem!

Félnék attól az óráktól, mikor a kérges tenyerű fiu hazajön a szülői házhoz s a vendégeknak be kell mutatni őt is épp ugy, mint a Brachfeld-kendő jogász-fiút: a fiam!

Félnék attól a rettenetes eshetőségtől, hogy iparos fiokkal egyszer majd végig kell sétálni a város-utczán, egy sorban kell haladni vele, éppen mintha — édes gyermekük volna! Hát édes fiam, a ki a gyermekét, a saját véréből való vért szegyenli, csak azért, mert mesterember, az a gyermekét nem szereti igazán. Fölháborodik a szíve, egész valója arra a gondolatra, hogy lehetnek szülők, kik naplopó, gavallérkodó, leltűző, a jó Isten tudja miből élő fiuk miatt nem pirulnak, ellenben röstellik az utcán megindulni becsületes, tisztességes iparos gyermekükkel. S bánt, erősen bánt, látván, hogy száz meg száz jóvalavál ari család inkább tönkre megy, s tönkre teszi egész életét a gyermekeit is, semhogy iparosnak vagy kereskedőnek nevelje, a kik becsületes iparkodással esetleg még visszazsuzerethetnek az elzúllott ősi birtokot s kalapács-csal vagy rőfölt, de visszazsuzerethetnek a család régi fényét. Bánt, végtelenül bánt, látván, miként pusztul az egykor erős, gazdag dzsentri s csak mikor már az élet kegyetlentül a földhöz verte, megczibálta, mikor már nincs sem égen, sem földön sem-

Első Péchy Andor „Adonis”-a, második Blaskovich Ernő „Gyöngyér”-je, harmadik Sztáray gróf „Algebra”-ja. negyedik „Nadine R. Futottak még „Kamarás”, „Tritechtratsch”, „Douglas”, „Mindenes”, „Lingenberg” és „Painell.” Tot.: 5; 16. helyre 25: 41, 53 és 72.

IV. Kelenföldi díj. 1000. 1400 m. Első lett Söllinger szász „Absalon”-ja. Tot.: 5: 16, helyre 25: 35 és 31.

V. Eladó gátverseny. 1000 frt 2800 m. Első lett Geist Gáspár „Rubel”-je. Tot.: 5: 16, helyre 25: 69 és 57.

VI. Eladó verseny. 1000 frt, 2000 méter Söllinger szász „Csomorra”-ja küzdelem után első. Tot.: 5: 7, helyre 25: 28 és 31.

VII. Walter-handicap. 1000 frt, 2000 m. Csernovits Pal könnyű terű „Ság”-ja első. Tot.: 5: 19. helyre 25: 51 és 43.

Az első magyar iskolai játéktanfolyam.

Budapest, okt. 14.

(Az első játéktanfolyam előadásai. — Játékok és gyakorlatok a mesterséges jégpályán. — Látogatás a torna klubban. — Tisztelges gróf Csákyánál. — Utolsó nap. — Viszlátat. — A miniszter látogatása. — Bizonyítványok kiosztása. — Búcsú.)

Az ország összes középiskoláiból mintegy 50-en vettek részt az idei első játéktanfolyamon Budapesten. Nagyrészt középiskolai tanárok. A tanfolyam 8—14 éig tartott beazárólag s két részre szakadt elméleti és gyakorlati részre. Az első részben dr. Szivák Iván tartott előadásokat a játékokról, szervezésükről, a játékok a különböző államokban, az alatt dr. Dollinger egyet. a játékokok pszichológiájáról s dr. Ottó József a játékokokról s játékeszközökről értekeztek.

A gyakorlati rész a főváros ligetében a mesterséges jégpálya helyén, folyt le a közönség állandó érdeklődése mellett. A játékokat dr. Ottó József fővárosi torna-tanár tanította be nagy buzgalommal. A tanfolyam hallgatói szintén örömmel játszottak s a legnehezebb s veszélyesebb játékokban is kiváló könnyedséget s ügyességet mutattak.

A tanfolyam hallgatói 12-én a torna klubba voltak hivatalosak. A Markó-utcai tornaterem rendkívüli élénkséget nyert. A klub tagjai a korláton, nyújtón, gyűrűhúttán mutattak be gyönyörű gyakorlatokat. A gyakorlatokat a club legjobb két bajnoka Ráty és Szógy Béla vezette.

A gyakorlatok befejeztével a Nemes-féle vendéglő egyik külön termében bankett volt, melyre a tanfolyam hallgatói hivatalosak voltak. Az első felkészítőt dr. Vajda E. főreálisk.-tanár mondotta a club tagjaira s a főváros legmagyarabb egyetere. Megáradtak erre a pohárköszöntők sora. Szógy Béla dr. Vajda Emilre, dr. Ottó József a tanfolyam hallgatóira stb. mondtak egyes töztozatot. A kedélyes lakoma, melyen Toperczer Rázdó és Demetrotics S. komikus előadásai keltettek nagy derűtséget, csak az éjfél órában ért véget.

13-án a budai „Terencz-József nevelőintézetet látogatták meg a tanfolyam hallgatói. Dr. Erdő Béla kormányzó nagyon elő-

mi: akkor alázódik le a kalapács, a rőfhöz.

Fiam, még ha jól tanulsz is akkor is örülnék, ha kedvet éreznél iparosásra, kereskedésre. Mert ma már az iparos is, kereskedő is, csak az boldogul igazán, ha nemcsak a keze áll a munkára, de az esze is pallérozódott. Nem kell oly sokat forgatni a könyvet, mint egy tanárnak, egy doktornak, egy fiskálisnak, de a neki való, mesterségbe vágó könyveket, cikkeket olvasgatni kell; érdeklődni minden újítás, találmány iránt — és hogy egyszerűen ne csak iparos, ne csak kereskedő legyen: ismernie kell hazája történelmét, irodalmát. Iparos is, kereskedő is egész ember csak így lehet.

Bármi lesz belőled, meg kell szerezned az általános műveltséget, fiam. Ez adja meg az igazi jogot, hogy helyet foglalj minden rendű és rangú emberek között. Az általános műveltség s mesterségednek tisztességes tűzése. Ha e kettővel bírsz, egyesek és társadalmi osztályok előítéletétől elfogultságától ne félsz. Nincs joga senkinek, hogy lenézzon, megvessen téged, ellenben neked van okod, hogy sajnáld azokat, kik lenézni próbálnak téged.

Manapság nemcsak az urnak fia akar urnak maradni, de urrá akar lenni a szegény ember fia is. Te ne akarsz lenni, fiam. Ez az a „pálya”, mely leginkább el van árasztva a magyar hazában a épp azért e pályán a legnehezebb a boldogulás. Valakinek dolgoznia is kell s hidd el nekem, az az igazi út, a ki semmibe nem jut ingyen, munka nélkül. Ez tesz magaddal megelégedetté s megelégedésnél nagyobb kényelmet én nem ismerek.

AZ „ELLENZÉK” TÁRCZÁJA.

1893, október 17.

Jankónak.

Még hét esztendő sem vagy, Jankó, s már el-elűnődöm, hogy mi lesz belőled. Ugy tetszik nekem, hogy a betű iránt nincs tebbened valami nagy hajlandóság s hacsak természeted meg nem változik, tudományos pályán aligha boldogulsz.

Valószínű, hogy nemcsak kedved, de tehetséged sincs arra, hogy megharcold a tankönyvekkel való nem közönséges harcot, s a mint én erről meggyőződtem, hidd el, fiam, jobban szeretlek, semhogy erőszakolván arra, mire való nem vagy, megrontsam egész életedet.

Már most megmondanám neked, ha megértenéd mondásom velejét, hogy ha majd létező kedved és tehetséged hiányát, sohasem jószték azzal: tanulj, Jankó, tanulj, különben suszterinasnak adlek. Nem, fiam, hanem elvégezvén tehetséged szerint a törvénykötelezett iskolát, szeliden megfogom a kezdet s mondom neked a következőket:

Fiam, Jankó, látom, hogy sem kedved, sem tehetséged a tanulásra. Szeretném, ha becsületesen végezhetsz az iskolákat, de minthogy est nem remélhetem, valami mesterségre adlak, fiam.

Többször megfigyeltem, hogy kezded rááll a faragásra s zsebkésséddel nem egy csinos munkát végezel már. Fiam, Jankó, beadlak asztalos inasnak.

Na, ne pityeregi, nincs abban semmi szégyenleni való. Szégyelje magát az a gyerek, ki ok nélkül költeti a szüleit, kitesztendő-ről-esztendőre ajándékkal és könyörgéssel mentenek meg a bukástól. Te fiam, légy büszke rá, hogy nem akarsz csinálni szüleidet s még idejében oly pályára mégy, a hol talpig ember válhatik belőled. A becsületes munka nem szégyen, fiam. S ne hidd, hogy csak azokból a fiukból lesznek boldog emberek, kik tehetséggel vagy tohetség nélkül, végigtanulják az iskolát. Száz példát mondhatnék neked arra, hogy gazdag és szegény szülők keservesen megsírták a miért kedv és tohetség nélkül tanuló gyermeküket végig-erőszakolták az iskolákon s mikor már arra került a sor, hogy megéljenek a maguk emberségéből: elzúllóttak, mert csak névszerint jártak iskolában, valóban lopták az időt s szüleiüknek a pénzt. Ismerek szülőköt fiam kik minden vagyonukat gyermekük iskolázására költék; a kik nem hittek a tanárok őszinte szavának, nem akartak hinni saját maguknak s most, midőn elfogyott a vagyon és az idő, kétségbeesetten vádolják magukat, hogy amikor még nem volt késő: miért nem adták mesterségre gyermeküket! Igazabban: mert szégyelték mesterségre adni gyermeküket!

Mert jegyezd meg jól, fiam, minden szülő szereti a gyermekét (az állat is szereti a magáét) — de nem minden szülő szeret okosan. Nem rég kaptam egy levelet, melyben egy kétségbeesett apa tanácsot kér tőlem: mit tegyen a fiával. Azt írja: a fiu jó, engedelmes, de nincs tehetsége. Azt szeretné,

ha legalább addig tanulhatna a gimnáziumban, míg beadhajta a katonatiszti akadémiába. Kérde, ismerek-e oly iskolát, a hol jó pénzért keresztyénviszik a fiát a hátralevő osztályokon? Mert — írja tovább — „nem becsületes lehetem meg családomat azzal, hogy fiamat iparosnak vagy kereskedőnek adjam!”

A ki ezt a levelet írta, előkelő földbirtokos, fiam. Családja öt idők óta nem es s ezért gondolja megbecsületesítőnek az iparos-ságot, a kereskedést. Am azt nem tartja megbecsületesítőnek, hogy vesztegetés árán tolja keresztül a fiát az osztályokon. Ha ez az apa, édes fiam, okosan szeretné a fiát: azt a pénzt, mit a manapság oly retentő drága iskolázatásra s ezen felül még a tanárok megvesztegetésére is szánt, szépen félretenné esztendőről-esztendőre s mikor fia akár önálló iparos, akár önálló kereskedő lesz, monda neki: ime, fiam, ezt a pénzt a te számodra takarítottam meg, kezdj vele valamit.

Tudod-e fiam, mi az igazi magyarozata annak, hogy uri szülők, kiknek különben néha a legszükségesebbet is meg kell vonniok saját maguktól, csakhogy gyermekük gond nélkül lehessen az iskolában, — anynyira féltik gyermeküket az iparoságtól? Talán mert nehéz a kalapács, a gyalu, a bárd? Nem, fiam, hisz a gyalu, a kalapács, a bárd nem nehezebb a könyvnel, a tollnál, a csirkalommál. Ezek a szülők nem a gyermekeiket, hanem saját magukat féltik. Attól félnék — mint ama levél írója is — hogy a mesterség megbecsületesíti a családot. Félnék azoktól a kérdésektől, melyeket majd ez is, az is intéz hozzájuk: nos mi lett a fiából?

zékeny fogadtatásban részesítette a tanfolyam látogatóit. Bemutatták Cricket és különböző labdajátékokat. Erdődi dr. gazdagon megvendégelte a tanulókat. Az intézetben 80 tanuló van, bonlakás a külön fürdő szobák vannak négyesivel.

A nagytérnek gyönyörű acoustikája van, s általában mintaserény van berendezve. A tanfolyam hallgatói az összes termeket bejárták, s ezután a kormányzó meghívására gazdagon terített menühöz ültek.

Ugyanez nap volt a min. tisztelgése is. Dr. Szigetvári tanár tartott beszédet, melyre a miniszter válaszában kijelenté, hogy a játékoknak a test edzésében fontos szerep jut, és ezért gondja lesz rá, hogy a középiskolákban s általában véve is meghonosodjék, de nemcsak arról, hanem az ezzel foglalkozó torna-tanárak ügyét is melegen karolja fel. A tisztelgők innen dr. Klamarik min. tanácsoshoz mentek, ki hasznos értelemben nyilatkozott a kilátásba helyezett a torna-tanárak fizetési ügyének végleges lebonyolítását.

14-én volt az utolsó napja a tanfolyamnak. Az V. ker. főreáliskola rejttermében kedves meglepetésben részesítették a tanfolyam hallgatói dr. Ottó Józsefet, ki a tornajátékok tanította be.

Egy arany billikomot nyújtott át a hallgatók nevében dr. Vajda Emil az udvarhelyi tanár, s megleghangos beszéd kíséretében, melyre dr. Ottó a meghatottságtól alig tudott válaszolni.

E szép jelenet hatása alatt vonultak ki a tanfolyam hallgatói a jégpályára, ahol néhány fővárosi intézettől a tanulók is jászára gyűltek össze, 10 órákor megérkezett gr. Csáky miniszter dr. Klamarik tanácsos kíséretében.

A tanulók a tornász-indulót énekeltek, mire megkezdődött a játék.

A sok tarka-barka tornajátékot, a különböző játékokkal előadott csoportok szép és érdekes látványt nyújtottak. A miniszter több helyet megállt, s nézte gyönyörködve mily verővel játszanak a tanárok, s ifjak egyaránt.

Az első csoport (vezette dr. Vajda Emil) bemutatta a futva ütőt, harmadikat elütött, az angol rugólabdát. A második csoport (vezette Oberoly J. fővárosi tanár) a futó metét, határvédőt, tolvajzót játszott. A harmadik csoport (vezette Nagy Sándor aradi tanár) a labdakergetőt, a körrugólabdát, a foglyót, a végül a negyedik csoport (vezette Müller Károly Temesvárról) határvédőt, hajtógépből, s a várjátékot mutatta be.

Mintegy órán át tartott a játék. A miniszter ekkor megelégedését nyilvánítva távozott a helyszínről, s a bisonyitványok kiosztása következett. Mire neki hazasietett, hogy az ország különböző részeiben meghonosítsa a magyar ifjak jellemének leginkább megfelelő nemzeti s testedző játékokat.

r. l.

Az algyógyi földmives iskola ünnepe.

Szép nemzeti ünnep folyt le október 15-én, mely méltó arra, hogy minden igaz magyar hazafi megismerje és örvendjen rajta. Kezddőtt Algyógyon, befejezést nyert Szászvároson.

Az előzményeket kell rövidbe foglalva előadnom.

Erdélynek, a most élők közt, legnagyobb fia, gróf Kun Kocsárd algyógyi összes birtokát (1719 hold) négy évvel ezelőtt, 1889. június 10-én kelt ajándékozási szerződéssel az Emkének adományozta.

Az ajándék levél a Hunyadmegyei ma-

gyarúság erősítése céljából, székely családok Algyógyra telepítését tűzte ki az adomány feladatául.

A telepítés módjainak vitatása közben, csakhamar, a nagy alapító helyesléseivel, az a terv került felszínre, hogy szélesebb lenne, ha az Emke a tulajdoni és rendelkezési jogot megtartva, az egész birtokot az állam kezelésébe engedné át, oly feltétellel, hogy rajta egy gazdasági iskola állítsassék.

Az új egyezség nem sokára létre is jött és a földművelésügyi m. kir. minisztérium 1891. január 15—17-ikén kötött szerződéssel átvette az algyógyi birtokot oly kötelezettséggel, hogy rajta földmives iskolát állít, melybe tanulók gyanánt kizárólag a határ- és székely megyék ifjai vétetnek fel, ingyen tanulásra, teljes ellátással.

A felszerelés, berendezés, tanítókkal ellátás költségeit az állam viseli. A tanulók felvétele felett az Emke választmánya határoz. A szerződés 40 évre kötött, de ha 5 évvel a lejárat előtt egyik fél sem mondja fel — további 40 évre meghosszabbítotttnak tekintendő.

A legszükségesebb felszerelés és berendezés néhány hónap alatt megtörténvén, az új iskola egész osztonban, 1892. április 4-ikén, 13 tanulóval, 2 éves tanfolyammal megnyitott, Gáspár József ideiglenes igazgató vezetésével.

Teljes ezime lett: Algyógyi m. kir. állami gróf Kun Kocsárd székely földmives iskola; Emke alapítás.

Miatán ezen iskola a kezdet nehézségein átesett, záró vizsgáit 1893. szeptember 18—20-án megtartotta. Ekkor beosztotta ki első végzett 12 növendékét, kiket rögtön mind elkapdostak és előnyös feltételek mellett elhelyeztek.

Eljöttnek látszott az idő, hogy az Emke választmányának kiküldöttjei most az új iskolai év megnyitására, a tanintézetet ünnepélyesen átadják a magyar állam képviselőjének.

Ez a hazafias ünnep október 14. és 15-re tervezetett. A földművelésügyi miniszter megígérte, hogy személyesen lejön. Szászváros polgársága kijelentette, hogy a közművelődési ünnepben részt kíván venni, s a vendégeket városra kebelében szívesen látja.

Az Emke főtitkára Sándor József és a szászvárosi rendező bizottság együtt megkísézték az ünnepség programját, mely ekképen folyt le:

Szombaton október 14-én délután 3 óra körül az ünnep vezetőinek és távolabbról jövő résztvevőinek Szászvárostra érkezniök. — Azonban az utolsó órákban sürgöny jött, hogy a miniszter hivatalos teendői miatt, 1 nappal később, Arad felől érkezik.

Az alkonyi állomást szépen fellobogózták, díszessé tették s ezert meghaladó néptömeg, élén a Kúdsir vasgár hivatalnokai, zenekarával várakozott. Szászvároson a vasutnál hasonló fogadás volt rendezve.

A vendégeket magán házakhoz szállásolták el.

Este 8 órákor a „Szócsenyi“ vendéglőben ismerkedési estélyre gyűltek, melynek bizalmas, kedélyes hangulatát a vezérférfiak: gróf Kun Géza és Acker szászvárosi polgármester mindvégig fenntartották. Itt ünne-

va nekem, mint ha egy könyvbe lett volna merülve melyet arról felvett. Én nem mentem utána, és nem szólottam hozzá. Szívem oly csordultig tele volt részvéttel és szánnal, hogy a hallgatás mostan nem csak könnyebb volt — de jobb is; tudtam, hogy dühös érzelmekkel és kegyetlen emlékekkel kemény harcot vív, magára kell hagyni, hogy azt egyedül kivívja.

Végre visszajött hozzám és mosolyogva azt mondta —

— Mili, mint már érte, hogy azon tervem, hogy Katával szemben udvarias közönyösséggel fogom magamat viselni miképpen semmisült meg. Ilyen bevezetés után alig volt lehetséges, hogy a doktor Latrobával való viszonyom egészen konvencionális legyen. Azt gondolom, hogy olyasmi fordult meg a fejemben, hogy kitétem a nyakát; de megváltoztattam a szándékomat, midőn reméltem láttam, hogy az ember határozott barátságos nyilatkozatokat tett nekem.

— Mit — akkor és ottan?

— Nem, nem! arra, hogy akkor és ottan mi történt, nem tudok tisztán visszaemlékezni, kivéve, hogy a szegény Kata elvesztette a fejét, s amint arcomból zsebkendőjével letörölte a vért, olyan vad meggondatlan szavakat mormogott, melyekről nagyon jól tudtam, hogy a férje ellene fogja használni.

— Sebemet csekélységnek vettem, mint hogy valóban az is volt, csak karcosítás — és az egész dolgot egyszersort véletlenségnek tulajdonítottam.

Nem tudom, hogy sikerült-e őt megvigasztalni, de láttam, hogy a doktor Latrobe arczában a bán kifejezést meg könnyebbülés kifejezésé váltotta fel. Még a kezét is kinyújtotta, s kisérteties kérlelő mosollyal valamit mormogott a „véletlenségről“ — őt aggdógni, ártól, midőn arra kért,

pelték meg Rákosi Viktort is a nép zarád magyart, ki a Budapesti Hírlap küldöttéként jelent meg.

Vasárnap híres, első napra viradtunk a község, előkészített szekerekkel, 10 óra tájt indult Gyógyra.

Festői szép és termékeny, áldott vidéken, a Kenyérmezővel átellenben a Maros balpartján, egy völgykatonában melyet meglehetősen üdögnek, fekszik az algyógyi telep. Az idő fogától megviselt, roskadozó urilakok között gróf Kun Kocsárd kastélya válik ki, melyet 25 holdnyi szép kert vesz körül. Ennek egyik sarkában van az új iskola.

Fő épülete régi s csak ki van újítva; itt laknak a tanulók 5—6 egy szobában; ide vannak a tantermek és gyűjtemények is ideiglenesen elhelyezve.

Nem messze, két oldalt, két új épületet készítettek, a nagyobbik felügyelői lakásul, a kisebbik kórháznak három külön szobában, 2—2 ágygal berendezve. Aat hisztük, hogy 30—40 legerősebb ifju korban levő növendék közül, soha sem lesz, ki ezt a kórházat betöltse. Mostanig, 2 év alatt, nem volt egyetlen beteg sem.

A nagyobbik új épületben, melyet csak pár nappal eselőtt fejezték be, igen csinos kis kertészeti kiállítás volt rögtönözve. Gyümölcs, zöldség, kertiágvak, aszalványok, méz, selyemgubó, kerti eszközök stb.

Megjegyzésre méltó, hogy az új építkezések fedélzetén, farészletein a tanulók a kikötött több ügyes faragó van, sajátkezűleg dolgoztak és segédkeztek.

— A miniszter és kísérei 12 és fél órákor érkeztek. Ott volt mondhatni Hunyadmegye összes magyar birtokosága és értelmisége.

A kiállítási terem nyílt folyosóján fogadta az Emke elnöke gróf Bethlen Gábor, beszédében kiemelte, hogy ez a nagyfontosságú alkotás Erdély legerősebb védőbástyájának a székelységnek érdekében, az alapító gróf Kun Kocsárd, a magyar társadalom képviselőjében az Emke, és a magyar állam szerencsés szövetségéből létezik. Ily alapokra építve, a további fejlődés biztosítottnak tekinthető.

Bethlen András miniszter hosszabb politikai vonatkozású beszéddel válaszolt. Alkalmassan találta, hogy éppen itt a egyes nemzetiségek egyik fészkeiben a napi renden levő nemzeti ügyekről részletesen nyilatkozhassék. Azt a reményt fejezte ki, hogy az ezer éve magyar állam, az idegen földről jövő igazságokat és a tulajdok sértetéseit könnyen lefogja győzni, mert a nép érzése romlatlan és haafias; csak a vagyon és értelmiség által vezetése hivatott nagybirtokosság igyekezzék meggyezni és magához esztolni a közép rokonszenvét.

Következett a gazdasági megemlézése mely másfél órát vett igénybe. Mindentitt az egészséges kezdet nyomai mutatkoznak, mely dícséretre szolgál a kezdet nehézségeivel küzdő szorgalmas, derék igazgatónk Gáspár Józsefnek.

Nagyon örvendős és Erdély gazdasági fejlődése érdekében kiváló fontossággal bír azon intézkedés, hogy itt, a kedvező fekvésű és égalju vidéken a gyümölcsösök és kivált a szőlővadás több száz holdra terjedő tenyész-

helyt az a csuf karcosítás rögtön gondos alá vegyem.

Vékony hossza ujjait éppen csak érintettem, aztán távoztam, örülve, hogy e kínos jelenet bevégezésére mentességet kaptam, azt gondolva, hogy Latrobékát utoljára látam. De tévedésemek csakhamar beláttam. A következő reggel doktor Latrobe nagyon korán eljött a barakba és oly nyíltsággal, mi annyira elvette a lélegzetemet, hogy nem tudtam válaszolni, arra kért, hogy feleljem el az éjjeli eseményt, vagy legalább tegyem meg azt, hogy azért ne engedjem magamat iránta előítéleteknek lenni.

— Feleljék el azt a szerencsétlen eseményt, mely bemutatott bennünket egymásnak és legyünk jó barátok! — mondá — „ha értem nem — de Katát tegye meg.“

— „Katát“ — ismétlétem bámulva.

Ez valóban furcsa kérdés volt tőle, hozzám, azon szemem bepillantása után a mit családi életébe tettem. De ő csak tetsző helybenhagyással — a fejelel intett.

— Ön bizonyos bennne, hogy Latrobé asszony engem felfogja? — kérdém habozva. Új barátom minden ellenvetésemet barátságosan nevette le, és győzedelmesen vitt magával Elm Courthoz.

— És Kata? — kérdém, mert Jankó ismét hallgatásba merült. Természetes, hogy Kata örült, hogy magát láthatta — örült, hogy maga és a férje barátok lettek?

Jankó hosszasan és komolyan bámulta tőbe mielőtt egyáltalában válaszolt; és midőn beszélt, sajátos habozással tette azt.

— Nem tudom: Mili akkor nem tudtam azt megmondani és mai napig sem vagyok bizonyos benne, hogy kettőnknek a látása együtt — az a férfi, a ki a férje volt és az, a ki a férje kellett volna, hogy legyen — több örömet adott-e neki, mint fájt-

tése tervbe vétetett. Már az alapító gróf a gyümölcsös-feltelest nagyban megkedvelte volt; legújabbán csak szilvafával 40 holdnál nagyobb területet ültettek be. Láttunk egy új szerkesztői szilvaszalót, mely másfél nap alatt 45 liter véka szilvát kifogástalan szép és jó minőségben el bír készíteni.

A gazdasági megemlézése másfél órát vett igénybe; a miniszter mindentitt előljárt, mellette, mint gazdák az Emke főtitkára és Gáspár igazgató. — Aztán a társaság székelt és következett az ünnepélyes bevonulás Szászvárostra.

A város végén háromszázötven (magyar, német és oláh feliratos) diadalkapu várta az érkezőket. A polgármester üdvözlő beszéde s a miniszter rövid válasza után Bethlen András a Szácsenyi szálló egyik díszes termében fogadta a küldöttségeket, különös rokonszenzével tüntetvén ki a Kuntanoda előjáróságát és az Emke küldöttségeit; mindkettőt gróf Kun Géza vezetett.

Fölkerestük ezután, fővárosi lakásán az öreg gróf Kun Kocsárdot, ki megfijult kedélyvel örült a rég nem látott ismerősöknek. Elő látszott rajta, hogy egy hosszú munkás út és 90 év terhét viseli vállain. Ide jött köszöntet mondani a miniszter s a vendégek színejeva.

A polgárság tüntető rokonszenzével fátylássalmenttel vonult a gróf lakása elébe, hol a nagy alapító, az Emke elnöke és a miniszter, az erkélyen egymás mellett állva hallgatták végig a Bethlen Andrást köszöntő szónokot.

Még csak az ünnep végső jelenetéről, a díszlakomáról: az emlékeztető nap végén tartott áldomáról kell szólnunk:

Kimagaslott a nagyszámú felkészültök közül gróf Bethlen Gáborát melyet gróf Kun Kocsárdra, a nagy hazafira mondott, ki egész életét egy célnak a köztigyekek, a haza szolgálatának szentelte. És klasszikus szépségű volt az öreg gróf felelete, ki szomorú időnknek nevezte az olyat, melyben érdem gyanánt tünepik a kötelességek, „hogy valaki ösei véren szerzett tulajdonát vissza adja annak, a kitől nyerte: anyjának, hazájának! „Kun Kocsárd beszéde könyekre indította a néma áhítattal figyelő hallgatóságot.“

Ennek a jelenetnek ellentéte képpen nem hallgathatom el, hogy báró Szentkereszti György Hunyadmegye főispánja elkövete azt a sértő tapintatlanságot, hogy sorrenden kívül német nyelven köszöntötte, a jelenlevő közös hadseregi tisztikart.

Ilyen botlást, a magyar államesszmék hivatalosan reprezentáló egyéneknek, elkövetni nem szabad!

Éppen egy ünnepélyen, hol az Emke annyira előtérbe áll, melynek legfontosabb alkotásai Hunyadmegye területére esnek.

Lám Szászváros és Szászsebes polgármesterei bár többi csak fogyatékos nyelvismerettel bírt magyarul szónokoltak. S még Zeidler Adolf szászvárosi pékmester is, midőn a polgárságra mondott köszöntést maga és társai nevében viszonozta, előre becsóztotta, hogy sajnálattal nem bírja magát magyarul helyesen kifejezni; befejezésül azonban magyar eljenty! mondott Bethlen András miniszterre.

A derék tisztikar különben a köszön-

tésre érdemes volt s a társadalommal szemben állandó jó viszonyt tart fenn. A mint jelenlevő ezredese ennek élő szóval is kifejezést adott.

Az oláhság vezetői minden társadalmi érintkezéstől tántorítottak távolartottak magukat. Viszont szász polgártársaink előszékeny vendégszeretete nyilvános elismerésre méltó.

A Szászvároson együtt töltött barátságos órák megmutatták, hogy minden közművelődési intézményeink iránt szász polgártársaink érdeklődnek s velünk rokonszenvezni tudnak.

r. l.

Rablógylkosság Gy-Monos-toron.

— Saját tudósításunk. —

Bánffy-Hunyad mellett Gyerő-Monos-toron szörnyű rablógylkosság tartja izgatottságban a község lakosait. Szigethy Károlyt és nejét hétfőn éjjel 16-ára virradólag meggyilkolták és kirabolták.

Szigethy Károly jó módú ember lírben állt a vidéken, a kiról azt beszélték, hogy házában sok pénzt rejtget. Ez a hír különösen a nép alsó rétegeiben volt elterjedve. Azt is tudták Szigethyről, hogy jó kamatra kölcsönözni szokott s ez által is nagyra növelte tőkáját.

F. hó 16-ára virradó éjjel egyszerre tűzvész láma riasztotta fel a község lakosságát, Gyerő-Monostornak szervezett tűzoltósága lévén, azonnal talpra állottak és siettek a vész színhelyére. Szigethy Károly háza égett. A vész elfojtásának első izgalmaiban fel sem tűnt senkinek, hogy az öreg Szigethyt és nejét nem látják, de a tetőzet eloltása után, midőn a szobába hatoltak a mit sem sejtő tűzoltók látták, hogy Szigethy Károly és neje ott feküdtek a földön, nagy vértócsában, ütések és szurásoktól elégtelenített testtel. Ugy látszik, hogy a két öreget almutban lejték meg a rablók, vagy pedig egy-egy ütőssel hirtelen leterítették, mert küzdelem nyomai nem igen látszanak.

A szobában minden zár fel volt törve, minden fiók kinyitva és szétszórva. A gazemberek óriási pusztítást és rongálást vittek véghez. Szigethynek minden készpénzét elrabolták csupán egy 20 kronosztüspénz maradt meg egyik fiókban. Ezeken kívül elvitték az értékesebb holmit is.

Mikor a rablók készen voltak borzasztó munkájukkal, a két áldozatra gyújtották a házat, s abban a hitben, hogy majd az összeégett hullakón nem fogják felfedezni a gyilkosság nyomait és az elrabolt pénztől is azt hiszik, hogy az a tűzvész marataleka lett.

A dolog azonban nem így történt ki. A tűzoltók eloltották a tüzet a nélkül, hogy a szobába hatolt volna. Most már bizonyos, hogy a szerencsétlenek a legkegyetlenebb rablógylkosság áldozatai. Tegnap a kir. ügyvédség kiszállott a tett színhelyére és mindenről részletes jegyzőkönyvet vettek fel. A vizsgálatot a legesélyesebb alapokon megindították.

néja. Mili itt van maga és én feladhatom állásomat.

— Jankó, komolyan mondja?

— Igen, édes Mili, komolyan. Kérem hallgasson ki. Tudom, hogy ez egész idő alatt mi volt a fejében — tudom, hogy szegény Kata terjedt egy részben nehezebb tettem, de azon pletykák alakjában, melyek nevünkkel elkerülhetetlenül egybeestek — következtetéseket mérlegelve és az ártatlanságot — mindent megfontolva elhatároztam, hogy inkább kockáztatok mindent, mint hogy egészen egyedül hagyjam.

— Mitől féltette? — kérdém.

Jankó a fejét rázta.

— Nem tudom megmondani. Az a mitől én félek — még enmagam előtt se egészen megfogható és világos, de azt érzem, hogy őt veszély fenyegeti — olyan veszély, mely ellen Katának és azoknak akik őt szeretik, mindig résen kellene lenni.

VIII.

— Mildred mennyire örülök, hogy egy dül találom magát; egy idő óta egy kis barátságos csevegésre vágyakoztam magával.

Charterisné oly kegyesen mosolygott reám, hogy tudtam, hogy vagy valami nosz megjegyzést akar tenni, vagy valamilyen személyes dolog felett nyugtathatlan; bármily esetben legjobb volt megengedni, hogy magát kibeszélje. Tehát félretettem a levelem és rögtön melléje mentem.

— Mi a baj édes Charterisné? Hangtönné legalább más fél óráig társalozz; ő és Lili vásárolni mentek.

Charterisné szórakozottan nézett a tőle helyre; látszott, hogy a gondolatait rendezte azok nem Carenova Liliánál és nem én öreg barátimmal foglalkoztak.

(Folyt. köv.)

MINDENFÉLE.

Közelevé, október 17.

— **Az Erdélyi Rézsi Farka Vadász Társulat** vadászatai a napokban megkezdődtek. A Hubertus laki telepe már nagy élénkséggel jelzi az idény megnyitását. Az istállók telve vannak nemes vérdű paripákkal és naponta érkeznek még erdélyi sportjaink vadász lovai. Tegnapi érkeztek az állami ménnek, számszerűen 25, ezen lovakat az állam kipróbálás céljából adja a társulatnak rendelkezésére az idényre és így tehetségek szerint osztályozva minden esetre nagy előnyre van a lónevelési ügynek. A farkák kitűnő kondícióban érkeztek meg Zsibórról — nyári tartózkodási helyeikről és már is szép eredményt mutattak. Érdekes képet mutat a szamosvölgyi reggeli vonata, melyen a zöld kabátos lovas vadászok rándulnak ki Hubertus-lakra a szamosvölgyi vasút igazgatósága a vadász idényre kedvezményes bérlet jegyeket ad ki a vadász idényre Közelevétől Alsó-Zukig és vissza. Egy bérletjegy ára 16 frt, mely egy fénykép beküldésével az Igazgatóságtól váltható.

— **Lóversenyek Közelevén.** Az Erdélyi Rézsi Farka Vadász Társulat a tavalyi szép sikertől buzdítva, az idén is rendez lóversenyeket Hubertus laki telepe mellett. A lóversenyek napja október 29 és november 5-én Hubertus nap előtti és utáni vasárnapon. A fölötté érdekes programot a napokban közöljük egész terjedelmében. Az érdeklődés az idén rendkívül, már is számos nevezés történt, úgy, hogy fölötté érdekes versenyeknek nézhetünk elébe. Mint értesültünk, a versenyek napján külön vonat fogunk kúszkálni a versenyterre rendkívül olcsó menetdíjjal, mely egyúttal a versenyterre beléptijeggyel is szolgál. Az újonnan épült fedett nagy tribüne külön ülő-jegyek is válthatók egy forintért. Pályahelyre a társulat titkári hivatala már is fogad előjegyzést egy pályára 8 forint. A versenyterren remélhetőleg az idén is fog totalizátor működni.

— **Közelevéi gyűjtés a budai honvédszoborra.** Most, hogy a budai honvédszoborra a gyűjtést Wekerle miniszterelnök felelevenítette, érdekes megemlíteni, hogy Közelevén mintegy másfél évtized előtt a gyűjtést a legnagyobb buzgalommal néhai Váradi Károly tanfelügyelő, s a szívből lélekben kiváló hazafi teljesítette. Személyesen járt a gyűjtő ivell, kapacitálta ismerőseit, s a polgárokat. Nálunk is jobbra a közép osztály tagjai adományoztak és nagyjából 1 frt-on alóli összegeket. Egy fiatal akkor kezdő kiskereskedő ily nagy tartózkodással felszólított s nagy volt a meglepetése, midőn az 1 frt-on adott át, mely pénzben egyenértékű volt a mai miniszterelnök adományával.

— **A Pászor.** Murai Károlynak 3 felvonásos vígjátéka került tegnap a közelevéi nemzeti színházban előadásra. A közönség félig töltötte meg a házat. A darab gondos előadásban került színre. Az előforduló jóízű ötletek többször hangolták a nézőket vidámságra. A szereplők közül sokat tapsoltak Megyerinek, Kovács Gyulának, K. Gerő Linának, Maróthy Margitnak, Gál Gyulának, Báthonyi Ákosnak és a többi szereplőknek. Az előadás 9 óra után véget ért.

— **Idyll a kútnál.** Hízott szakácsné ki, bakát nem famágál, — épogat jól viszonyt polgár s katonánál — Juci szolgálóval összejött a kútnál. Csörölve, pörölve hangzik fel a beszéd: — vezetéki vízhez melyik jusszon előbb. Kantával kezében hallgatja magába — egy darabot, a ki Jucikát imádja. — De mert a véletlen gyorsan közre játszik — virginiás baka a háttérben látszik. Darabot és baka külön-külön várja, hogy melyiknek husza kurtábbat a párja. Csak foly a perelés, nem enged egyik se, — közébe lép a baka — szól Jucizhoz: „sio te!” Darabotban erre felfortyan a méreg — a „kerdőt” kommandíroz a peckes vitéznek. Am a hadseregben tenger a bátorság — dühös darabotnak merészen frontot vág. Kezdődik az atak, rugás, ütés, szitok — hogy miért törtenek immár nem is titok. — Közbe lép a rendőrábrónak vége, de mind a kétőnek foly az orra vére. Szakácsné, Jucika — mindakettő síró... Kinek van igaza? — itéljen a bíró!

— **Egészségtelen és romlott** husokat árulnak némely közelevéi hentes üzletben. Különösen a szalvalád és a disznófej sajta van némelykor megromolva. Az orvosi hivatal honokint vizsgálatot kellene, hogy indítsa, mert nincs rendjén az, hogy épen az a közönség, mely szegénysége miatt ezek fogyasztására van utalva, keservesen szerzett pénzén egészségét tönkre tevő anyagot vásároljon.

— **Közelevéi miszeriák** Közelevét. A belmonoster utca, a főternek monoster utca, a földi része, a hidutca,

a közelevé és a közüti gőzvasut helyreállítása által egészen el van foglalva. Még a járdák is elvannak torlaszolva közlekedők elől az építők által. Jó lett volna ezeket rendjével és idejében helyreállítani, nem most, ily rohamosan, és minden oldalról egyszerre. A közlekedés ily nagyfőrdű megakadása könnyen balesetnek vagy szerencsétlenségnek is lehet előidézője.

— **Szabó Samu** tanár közelevéről érdekes okmányokat szerzett meg az orsz. erekle museum hivatalos lapja részére. Bem tábornok első proklamációja és levele ez. Bem a mikor Erdélybe indult. 1848 december 18-án levelet írt Kosuth Lajoshoz a melyben kéri, hogy Edövs Mihály helyébe Teleki Sándort nevezze ki kormánybiztosnak. Egyúttal a badjárat megkezdésére is érdekes nyilatkozatot tesz. A levélhez egy proklamáció tervezetét is mellékli, a melyben Erdély népéhez szól, bekérel és nyugalomra inti őket. A két okirat francia nyelven van írva. Mind a két iratot Kosuth sávjátszó jegyzetével áttette Beöthy Ödönhoz, Erdély akkori kormánybiztosához, kinek hátrabagyott iratai között maradtak meg. A két iratot a volt kormánybiztos fia Beöthy Ákos orsz. gyűlési képviselő átengedte a közelevéi orsz. erekle museum igazgatósági tagja Szabó Samu kérésére a museumnak s a nagybecsű okmányok most francia szövegben és magyar fordításban közölve vannak a museum hivatalos lapjában a Közelevét megjelenő „1848—49. Történelmi Lapok”-ban.

— **Panaszt** vettünk valami Tamási nevezetű fertály kapitányi jegyző ellen, ki nem tudjuk, tudatlanságból vagy gorombaságból a nyilvántartási lapok kiltóásával a felekek szemben oly durva bánásmódot tanusit, mely egy cseppet sem illik egy köztisztviselőhöz. Jó less, ha Bartha Lajos fertálykapitány figyelmezteti jegyzőjét, hogy viselje magát illetelmesebben a t. jegyző úr, mert különben kénytelen leszünk elmosdítását kérni.

— **Műborok.** Közelevén is, az erdélyi részekben is a műborgyártás és a pancsolt folyadékok árúitása divatját éli; különösen a jó borokat termő vidékek kereszében, a hol az ember nem is tételezné fel, hogy műbort mérnek, gyártják nagyban a mesterséges borokat. Ugy történik ez, hogy ügynőköt járnak a vendéglőbe, a kik 2 frtjával liferálnak egy egy üveg borkivonatot. Külön üvegekben van rizling, muskotály, sombor, cselnai s más egyébféle borokhoz megkiváncsolt „mesterség”. E borkivonattal a vendéglősöknek a „munkája” nagyon kényelmes. Egy-egy üveg folyadékot bele öntenek 5—6 veder vízbe, tesznek hozzá spirituszt s kész a „finom” asztali, csemege, vagy a legfinomabb butellias bor. Némelyik vendéglős a vizet sem sokat válogatja, használ a mi kútygubán akad: kút, folyó vagy eső vizet. Azért zavarosnak némykor ezek a „valdó” borok. — Uj évtől kezdve szigorúan el lesz tiltva a mű boroknak természetes borként való árúitása. Akkor felmegy az ára a tiszta borknak. A mű borok pedig felirattal kell, hogy ellátva legyenek. A közönség sokáig nem fogja megszokni, hogy ő tudja igya meg a pancsolt bort. Miután azonban Magyarország szőlőt a fioxera annyira kipusztította, hogy szakértők állítása szerint 50 év kell, a mig ismét akkora lesz a termés, mint a fioxera előtti időben, nagyon természetes, hogy a termés a szükségeslet fedezni ni nem fogja. Most már megkezdődött ugyan a fekete olasz bor behozatala, a szükségeslet pótolni, azonban az sem fogja. Nagyjából mértékben fogja fogyasztani a közönség a különben busáson megadózottat sörre.

— **Halálosítás.** Debreczeni Ödön, városi árvasszéki tisztviselő (írnok) az éjjel meghalt: Debreczeni Balázs városi főmérnöknek testvére volt.

— **A kolera** Marosbogatón, mint levelezőnk jelenti, megszünt. Ebben a faluban oly nagy mértékben dult ez a járvány hogy naponta 6—9 halottat is temettek. A kormány, a legerélyesebb intézkedéseket tette közigazgatási uton a járvány megszüntetésére nézve. Budapestről orvosokat küldött le, kiknek nagy munkába került a mig a lakosság ellenszenvét a gyógykezelés és az orvosok bevétele iránt leküzdni sikerült. Legnagyobb érdeme van egy fiatal fővárosi orvos dr. Glass Rezsőnek, ki kitűnő képzettsége mellett nagy odaadást fejtett ki a humanus és tapintatos bánásmódjával a lakosság rokonszenvét egészen megnyerte. A járvány most már csak a marosmenti többi községekben szedi még áldozatait; azonban — nagyon gyérén.

— **Képviselő választás.** A nagy iklódi választó kerületben a képviselőválasztást a központi választmány f. hó 28-ára tűzte ki. A kerület ellenzéki jelöltje gr. Teleki László, a ki a győzelem biztos reményével megyen a küzdelembe. A választók sőme Teleki gr. mellé csoportosult és megválasztását biztosnak tartják.

— **Ujabb combinatio.** A kormánypártnak jelöltje a n. ilondai választó kerületben a mint onnan sürgönyzik, gr. Wass Béla. A gróf még nem nyilatkozott, hogy elfogadja-e a jelöltséget.

— **A közelevéi tud. egyetem** rectora dr. Brandt József 50 frtot adakozott a siketnémák helybeli intézete javára. Az intézet feldgyelő bizottsága kedves kötelességet teljesít midőn ezen nagylelkű adományáért a nemesszűrt adakozónak a nyilvánosság előtt is intézetünk iránt tanusított pártfogását a leghálásabb köszönetét nyilváníti.

— **Hazafias nadragszój.** A hazafias érzelmek nyilvánításának egész új módját találta ki a brassói görög keleti középiskola néhány tanulója. Mint a Brassó beszéli, vörö-sárga-kék nadragszójakat viselnek. A hazafiasággal, már hogy a dakóromán hazafissággal a nadragszój úgy jön összekeverésbe, hogy a derék ifjak tündetőleg Románia színeit akarták a kalapjukon hordani. Mivel ezt nem engedték meg nekik, — kapták magukat a degradáltak a kokárdákat nadragszójá. — Ez elvégre is olyan ruhadarab, a melyre szükség van minden nadragnak, bármiként legyenek is viselőjének politikai nézetei. Hogy valaki közönséges barnabőr helyett piros-sárga-kék bőrből csináltatja a nadragszóját, ez elvégre lehet a fényűzésnek egy bizonyos módja, de egyebet senki sem látott ebben a különös gasztrikus lázban s a fiuk sétálhatnak bátran piros-sárga-kék bendővel. Vajjon honfi-szűvük ott dobog-e most a nadragszój alatt?

— **Benedek Eleknek,** a kitűnő ifjusági írónak egy érdekes füzetet jelent meg „Testamentum és hat levél” ozim alatt, a melyek igen kellemes és tanulságos olvasmányok. A tárca levelek szétszórva jelentek meg szépirodalmi lapokban és napi lapok tárczarovatában és már akkor méltó feltűnést kellettek. Benedek most egy füzetben adta ki a csinos apróságokat, a melyek futva megérik azt az 50 krt, melyért a szerzőnél Budapest Erzsébet körút 12. szám meg lehet rendelni. Ajánljuk az érdekes könyvet olvasóink figyelmébe. Lapunk mai tárczarovatában ebből egy szellemesen megírt tárcsa-czikket közlünk.

— **„Székely Hírlap.”** E ezimen Marasvásárhelyt — mint lapunknak írják — november hó közepén új lap indul meg Réthy Dező iparkamrai titkár és Fenyvesi Soma dr. ügyvéd szerkesztésében. A lap első sorban Marasvásárhely város és Maros-Tordavármegye, általában pedig a székelyföld és az erdélyrezi magyarság közgazdasági, művelődési és társadalmi érdekeit fogja szolgálni.

— **„Székely nyomda részvénytársaság.** Marasvásárhelyt — mint lapunknak írják — részvénytársaságot alakítanak nyomda vállalat létesítése céljából. Az alapítók az október 15-én e tárgyban tartott értekezlet 20.000 forintban (40.000 koronában) meg a 400 db. 50 forintos részvény kibocsátását határozták el. Egyelőre azonban csak a névérték 50 százaléka, az az részvényként 25 frt lesz befizetendő. A vállalat czíme: „Székely nyomda részvénytársaság.”

— **Szerkesztelmők figyelmébe.** A közelevéi kereskedelmi és iparkamara az érdekelte szerkesztelmők tudomására hozza, — hogy a Szerbiában legutóbb élethe léptetett egységársági törvény a kőolajt, gyufát, szivarkapapirt és a szeszt, állami egységárságnak nyilváníttotta. A törvény és végrehajtó rendeletek főbb intézkedései a következők: az államnak kizárólagos joga van az egyed-árúk bevitelére, feldolgozására vagy előállítására és nagyban való elárúitására, az összes czikkeket árait a kicsinyben való előrusítására nézve is a kormány állapítja meg. Szerbia a szeszt és gyufát mindaddig be fogja vinni, a mig e czikkeket gyártására önmaga nem vállalkozik, a beszerzési árakat az állam állapítja meg. E törvény életbelépésének napjától kezdve magánfelekeknek egységársági czikkeket bevitelre meg van tiltva, e tilalom alól mentesítést nyerhetnek az állami egységárságok igazgatóságától. A bevitelnél a következő egységársági illetékek szedendek: 1 g. gyufát után 128 arany dinár, 1 g. kőolajt után 15 dinár, 1 g. szivarkapapirt után 281 dinár, 1 g. szeszt után 117 dinár. Az új törvény részletesebb intézkedéseit, valamint a kiviteli vámtarifa egyes újteleit megtekintheti a kamara irodájában.

— **József főherceg jubileumára** mindig általánosabbá válik a készüldés országsszerte. Szabadkáról most azt írják, hogy a népszerű főherceget főparancsnoksága huszanötödik évfordulóján a város közönsége üdvözölni fogja. Az üdvözölés módjának a megbeszélése véget a törvényhatósági bizottság még e hóban rendkívüli közgyűlést tart.

— **A millenium sátrak alatt.** Göndöcs Benedek pusztazeri apát, a ki buzgó és lelkes honatya volt, a mig benn állt a parlamentben, néhai kollegáinak az emléket akarja felidézni mostan, mikor Congradmegye törvényhatóságához beadványt intézett a milleniumnak Pusztazeren való megünneplése iránt. Göndöcsnek az volt tudvalevőleg a terve, hogy a milleniumi ünnepek egy része az első magyar országgyűlés színhelyén, Pusztazeren menjen végbe, a következő programmal:

1. Ünnepi hálaladó itentiszteletet tartanak a szabad eg alatt.
2. Az országgyűlés mindkét házának ünnepélyes közlése a hajdani szokás szerint sátrak alatt.

3. Nagy népünnepe, szintén sátrak alatt. Göndöcs ezenkívül javasolja, hogy a pusztaszeri templomot országss közlésen renoválják, egy új székesegyházat építsenek és állítsák felárpád szobrát. Congradmegye legközelebbi közgyűlésén fogja tárgyalás alá venni a Göndöcs érdekes indítványát.

— **Dohányozzanak-e az aszszonyok.** To smoke, or not to Smoke? Ez most a kérdés Angliában. Az angol napilapok, az illusztrációkkal együttessen ezt a fontos kérdést fejtegetik, természetesen homlok-egyenest ellenkező szempontból. Az egyik mellett a másik ellene van. Hanem az az érdekes, hogy az ellentétes nézetű czikkeket — nők írták.

— **Hazafelé.** A világjáró főherceg Ferenc Ferdinánd, mint egy telegramm jelent, vasárnap Havreba érkezett s utban van hazafelé. A főherceg este 8 órakor Párisba utazott; a hajon, elutazása előtt az osztrák-magyar konzul üdvözletét fogadta.

— **Asz oláh trónörökös fia.** Bukarestből sürgönyzik, hogy a trónörökös fia, hajnali 1 óra 45 perccor egészségesen me gyermekét szült. Az anya jól érzi magát. Sigmaringenből sürgönyzik, hogy abból az alkalomból, hogy az oláh trónörökösnek fia született, a kastélyra tegnap délelőtt 9 és háromnegyed órakor felvonták az oláh lobogót.

— **Hírlapiró és énekesnő.** Kopenhágában egyből sem beszélnek, mint egy hírlapíró és egy énekesnő botrányáról. A hírlapíró Henriques Róbert lapjában a „Danneborg”-ban erősen lekritizálta a kopenhágai színház primadonnáját, Dous kisasszonyt. Az opera igazgatósága pört indított a hírlapíró ellen, a ki különben egy kopenhágai gazdag bankárnak a fia. Az énekesnő fivére, a ki testőrtiszt, fölkereste a hírlapíró és vagy a sértő nyilatkozatok visszavonását, vagy pedig elégtételt adását sürgette. A hírlapíró magtagadta mind a kettőt azszal az indokolással, hogy ő csak az énekesnővel foglalkozott, a ki nek magánbecsületét egyáltalán nem érintette. A tiszt erre az utóán megtámadta Henriquest s kettőjük között olyan verekedés támadt, hogy páriát keresni kell. Az eset érthető feltűnést keltett.

— **A királyné szarvasa.** A királyné, mint Gödöllőről írják, pénteken Ferenczy Ida udvarhölgy társaságában a Márton-bereken sétált. Az erdőben egy alig kétételes szarvasbörjura akadtak s a királyné a szelid kis állatát megismogatta. A kis jószág lépésről-lépésre követte a királynét s sehoggy sem akart tőle elmaradni. A felséges asszony úgy szabadult meg tő kisérijétől, hogy egyik fa mögöl a másik mögé rejtőzve, végre eltűnt a szarvas emele elől.

— **Garibaldi emlékszobora.** Vasárnap leleplezték le Genuában Crispi jelenlétében nagy lelkesedéssel mellett Garibaldi emlékszo b o r á t. Luartóban, a honnan a marsalai eszerek expeditioja ebből az alkalomból kiindult, emléktűnnep volt, a melyen Crispi nagy tetszéssel fogadott beszédet mondott.

— **Plessejev Elek** orosz költő a napokban Párisban meghalt. Az orosz írók közt sorsa volt az övé is. Résezt vett egy összeesküvésben, halálra ítélték ugyan, de a császár megkegyelmezett neki. Közkeletnek sorozták be s mikor mint örömler kikerült a katonaság kötelekeiből, visszakapta nemességét megnoósult és újságíró lett, — de csak verseket írt s sazípirodalmi lapot szerkesztett. Egyár évvel azelőtt hirtelen millió örökségre tett szert, természetesen kíváncsult s Párisba élte rég óhajtott szabadságát. Mint műfordító becses munkálatokat végzett. Heint és Hebbelt is ő fordította le oroszra.

— **Nagy vihar.** New-Yorkból távirják a következőket. A péntek esti vihar a mexikói öbölől egész Naine-ig terjed. Különösen erős volt a vihar Baltimoreban, a hol eltépte a világításra szolgáló sodronyokat. A Porusai-Elektrical-Companie épülete kigyult s a tűz ácsapott a közelben levő fogházra is, ahol 544 fegyenc volt. 1 fegyenc életét veszté. 20 megsebesült. A többi csak nagy nehezen lehetett megmenteni.

— **Összevagdalt szerkesztő.** A belgrádi Vecerne Novine (Esti Újság) szerkesztőjét Györgyevics Perót a szerkesztőség helyiségében megrohanta Páncsics Mihály százados és két közlegény segítségével kegyetlenül összevagdalt. Páncsics azért vett ilyen brutális módon elégtételt Györgyevicsen, mert az lapjában több ízben becsmérlőleg nyilatkozott róla és gyáva „szlivniczi hósnak” nevezte. Páncsics ellen Graics hadügyminiszter nyomban megindította a vizsgálatot, a súlyosan sebesült szerkesztőt pedig a kórházba szállították.

— **Furesa emberbarlás.** Athenből jelentik, hogy Theesszáliában ismét előfordulnak a rablóhístóriák, a melyek azonban bizonyos politikai háttérrel bírnak. — Theesszália nyugati részében egy kis községben Kharditza és Gámia között, Malliopolus polgármester fia nejjével és ennek testvérével sétálni ment a mezőre. Ott a hölgyeket, kik kisse elmaradtak, a rablók megtámadták és elhuresolták. Ekkor 24 ezer forintot követeltek váltságdíj fejében, különben a hölgyeket megölték volna. A váltságdíjat nyomban le is fizették és a hölgyeket szabadon bocsátották. Minde három óra lefolyása alatt megtörtént. A rablók között voltak Czulis és Papsakritopolos hírhedt kapitányok. Ennek az egész rablóhístóriának a következő háttérre van. A kormány lapja, az „Efemeris”, hogy az egész eseménynek hatását lerontsa, azt állítja, hogy az egész csak komédia, melyet csak azért rendeztek, hogy a rablók elleni öthónapos hadjáratnak balsikerét megvilágítsák és a hatóságokat a keresett rablók igazi nyomairól eltereljék, a mi igen gyakran meg szokott történni. Az

„Efemeris” közlése azonban az új rablóvesseletek által, a melyek erről az esetről a óta kiderültek, egészen más színben tünteti fel az esetet. A rablós csakugyan tényleg megtörtént és abban hírhedt s keresett rablók vettek részt. Hanem a polgármester ezeknek a rablóknak titkos jöltörője lévén, a kiváltságért ment olyan könnyen. Egyébként az is gondolkodéba ejti a görögöket, hogy a polgármester honnét vehette elő olyan gyorsan azt a 24 ezer forint váltságdíjat. Sőt aztán a polgármester mindent elkövetett, hogy az eset titokban maradjon.

— **Veszedelemes barátság.** Az állatokkal való tulságos barátság rossz szokásának egy szegény fiatal leányka lett most koldusa Szolnokban. Gugi Etelkáról, egy jó módú gazda leányáról van szó, a ki pár héttel ezelőtt a nagybátyjától egy kalitkába zárt vércsét kapott. A madár szépen meg volt a leánynál, a ki híven etette. E hó 11-én a leány kisse magához akarta szoktatni a vércsét, a kalitkából kieresztette s adogatta neki a husdarabokat. Egyszerre csak madár a leány fejére szállt, a kinek megtetszett ez a bizalmasság; nem zavarta el fejjéről, sőt oda nyujtotta fel neki az elejét. A legnagyobb meglepődöttséggel folyt ez a játék, a midőn a vércse egyszerre nem várta a kínálást, hanem hirtelen a leány jobb szemébe csapott erős kemény csőrével. A leány szemétől megfosztva, veltörző síkoltással esett a földre. Az anya, a ki konyhában az ebéd készítésével bajlódott, rémtőlten rohant be s felemelte gyermekét. Segíteni nem lehet a bajon, mert a szem teljesen kifolyott. A vércse a nyitva fejelett ajtón kipirpolt.

— **A hallucináció** egy érdekes fajtát figyelte meg magán Vignolli olasz fiziológus. Forró nyári napon, hosszas utazás után, — gyönyörű falusi lak szobájában állott a tanár s beszélgetés közben az ablakon át egy, — napugártól élesen megvilágított vasrácsra bákult. A vasrácsra közepén kalitka volt felfüggesztve. — Két nappal később városi lakásában, ágyában nyugodott a tanár, mikor az ablakfügyönyön megjelent egy kép, a napsugaras vasrács, a kalitkával. — A képet sokáig láthatta. Akkor is, ha behunyta a félszemét, ép oly intenzív módon, akárcsak a valóságban. A tanár nem tudja pontos magyarázatát adni ez optikai jelenségnek, de hallucinációknál többnek, mindenesetre egy érdekes esetnek tartja.

— **Sajtóhíla.** Tegnapi színházi referendánkban „discretio” helyett csuszott be az „indiscretio.”

— **Egy német** leány Bécából nevelőni vagy társalkodónő állást keres nagygyermek mellett. Igen jól tud zongorázni s jól ért a ruhaszínáláshoz. Ajánlatok Maritap ozim alatt az „Ellenzék” kiadóhivatalába küldendők.

LEGUJABB.

(Az Ellenzék eredeti távirat.)

Asbóth sajtópöre.

Budapest, okt. 17.

Asbóth János orsz. képviselő a „Nemzet” című lap ellen rágalmazásért sajtópört indít.

A „Nemzet” ugyanis a legutóbbi képviselőházi ülésekben a Hentzi-szobor megkoszorúzásá ügyében tett megjegyzéseiről Asbóthot megtámadta.

Ilyenformán a Hentzi ügy újra felelevenítették a sajtóbíróaság előtt.

Visszatért világjáró főherceg.

Budapest, okt. 17.

Ferenc Ferdinánd főherceg földkörtüli utjáról visszatért.

A főherceg tegnapelőtt jött Európába. Este nyolc órakor érkezett Havrebe, honnan Párisba ment, Párisból tegnap este utazott el a főherceg Bécsbe.

Zendülő oláhok.

Budapest, okt. 17.

Kisjenőről oláh zendülés híre érkezik! Kisjenőből, — egy órányira fekszik Nádó község, — mely oláh községben tavaly a lakosság már megakadályozta a tárgyalást. Az idén újra felvették a tagosítást, de az oláhok ismét fölzendültek úgy, hogy Páczely kisjenői, főszolgabíró Babó örömler vezérlete alatt 12 csendőrt rendelt a hely színe.

Búvádi eljárás egy lap ellen.

Budapest, okt. 17.

Berlinből jelentik, hogy Caprivi birodalmi kanczellár búvádi eljárás megindítását kérte a Zukunft szerkesztősége ellen a lapbn ugyanis Harden Miksa a Zukunft kiadója, Caprivi-eméke” és „Az új irány mérlege” ozim alatt megjelent czikkeiben a birodalmi kanczellárt hevesen megtámadta.

Nemzeti színház.

Közelevé, szerda, 1893. október 18-án.

Először:

SODOMA PUSZTULÁSA.

Felfelész szerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Segédszerkesztő és kiadólaptulajdonos:

MAGYARY MIHÁLY.

